

SAMARBEJDE FOR MUSIKKENS SKYLD

Et pædagogisk forsknings- og udviklingsprojekt
2015

af Professor Hanne Boel og Adjunkt Morten Büchert

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
Kompetencer	2
Om Undervisningen	4
• Refleksion og kritik	4
• Kommunikation	4
• Demonstration	5
Projekterne	7
• Vokalprojektet	7
• Koncertprojektet	9
○ Kickoff	11
○ Minikoncertprojektet	12
○ Den praktiske produktion	14
Opsamling, Konklusion og Perspektivering	15

Indledning

"For musikkens skyld" er et udviklingsprojekt, vi har igangsat, fordi vi i højere grad ønsker, at bringe vores egen praksis ind i vores undervisning af studerende på Rytmask Musikkonservatorium. Vi har begge igennem vores praktiske erfaring erkendt, at vi er nødt til at bruge hinandens kompetencer, vise hinanden tillid og respekt for herigennem at kunne højne vores kunstneriske udtryk og tydeliggøre vores intention - alt sammen "For musikkens skyld".

Derfor har vi indset, at der i krydsfeltet imellem vores kompetencer ligger en læring for de studerende, som de ikke nødvendigvis opnår i andre sammenhænge under deres uddannelse. At denne læring opnås bedst i en praksisnær sammenhæng, og at det, kombineret med en kritikform, der først og fremmest baserer sig på plenumkritik og refleksion, giver den studerende mulighed for at kunne navigere i sit eget udviklingstempo, henimod en større mulighed for at kunne "kuratere" sig selv som kunstner.

For at kunne forstå denne rapport er det væsentligt at nævne, at udviklingsprojektet har haft til formål at udvikle konkret undervisning, og dermed ikke at undersøge hvordan al undervisning foregår på RMC. Vores hovedfokus har været at forandre undervisningen de sidste 5 år på tværs af faglige udgangspunkter, og socialt set har sigtet været de studerendes udbytte og egentlige udvikling af sig selv.

Kompetencer

Grundlaget for vores samarbejde om undervisningen er, at vi har forskellige faglige udgangspunkter, og at vi er meget bevidste om både vores egne og hinandens kompetencer. Overordnet set bygger vores kompetencer på et højt vidensniveau om de faglige værktøjer og metoder, der hører til vores forskellige praksisfelter, og en færdighedsopbygning gennem stor erfaring med mange forskellige typer produktioner på højt niveau. For at give et indblik i hvad vi bringer med ind i samarbejdet, er der behov for at skille vores forskellige kompetencer ad:

Morten har en bacheloruddannelse i musik (Ba.Mus Lydteknik) fra RMC, og har stor erfaring i både live- og studioproduktion af både små ensembler, bands, artister og i høj grad af større ensembler, som big bands og symfoniske produktioner. Morten har *skarpe* ører, et stort helhedsoverblik og en intuitiv evne til at bruge sin viden og sine musikalske evner.

Sammenholdt med en stærk bevidsthed om kommunikation imellem kunst og teknik, er han i stand til at influere på det færdige resultat både på det tekniske og det kunstneriske område.

"Jeg er meget bevidst om min rolle som lydtekniker og producer, og jeg bruger de kompetencer, der skal til for at lykkes med musikken"

Hanne er uddannet fra DKDM som kor- og ensembleleder med speciale i klassisk og rytmisk sang. Hannes instrument er stemmen, som hun, igennem en lang karriere som sanger, sangskriver, kapelmester og solist både live og i studiet, har opnået virtuos kontrol over. Hanne har perfektioneret sine evner til et højt, internationalt niveau og har altid budskabet i teksten, klangen og intentionen med i sin kunst.

Formålet er altid at skabe musik, der er vedkommende og bevæger lytteren. Samtidigt er Hannes udgangspunkt for samarbejde, at aktivere alle medvirkende for at nå det bedste mulige musikalske resultat.

"Intet i min karriere var hændt hvis ikke jeg har haft tillid til stærke samarbejdspartnere"

Forståelsen af vores tese om at være stærke sammen er temmelig enkel, fordi vi dækker så forskellige områder. Det giver os en klar fordel i vores fælles undervisning, da vi hermed kan tillade os at bruge dét at stille spørgsmål til hinanden i løbet af vores lektioner. De spørgsmål vi stiller hinanden for at uddybe et emne eller en oplevelse for de studerende, bliver besvaret på en meget kompetent måde, og vi bruger i høj grad vores individuelle nysgerrighed til at afdække vores tankegang for de studerende.

At vi udenfor undervisningslokalet rent professionelt også samarbejder, er med til at understøtte vores fundament.

Om undervisningen

Gennem de sidste 5 år har vi undervist sammen i flere tværfaglige undervisningsforløb, som f.eks. Vokalprojekt, Koncertprojekt m.v. Vores erfaring fra disse undervisningssituationer og efterfølgende samtaler og refleksioner har resulteret i, at vi har identificeret nogle emner og områder, som vi ser har særlig indvirkning på undervisningens kvalitet, når vi er to undervisere med forskelligt fagligt udgangspunkt. Det uddyber vi i det følgende.

Refleksion og kritik

Vi ønsker at den studerende bliver i stand til at kende sig selv og sine begrænsninger - at opnå en bevidsthed om egne styrker og svagheder til at kunne søge ideelle samarbejdspartnere, og derigennem optimere sine muligheder for at opnå sin intention og realisere sine visioner.

En vigtig brik i dette spil er, at vi tilbyder den studerende en meget åben form for kritik, hvor de får mulighed for at høre deres medstuderende og vi underviseres oplevelse af det, de har lavet. Aldrig som en "dom", men som en personlig oplevelse, der enten kan være følelsesmæssig eller mere håndgribelig og eventuelt med gode råd. Oplevelsen som beskrives vil være subjektiv, men vi arbejder med at bevidstgøre afsender og modtager på, at der tales om intentionen og det, der høres derudfra, i stedet for at søge en universel sandhed. Dermed kan den studerende selv behandle og sortere disse forskellige oplevelser, hvoraf en del ofte centrerer sig om de samme ting sagt på meget forskellige måder.

Kommunikation

Når to meget forskellige fagfelter mødes, er det ofte vores mangel på et fælles sprog, der sætter dagsordenen for samarbejdet. En lydtekniker og en sanger har helt forskellige beskrivelser af lyd - lidt karikeret kan man sige, at sangeren ofte udtrykker lyd i følelser og lydteknikeren i teorier og tal. Derfor bliver vi nødt til at begynde med en fælles forståelse, og denne forståelse behøver i vores optik ikke være et generisk sprog alle skal kunne, men en viden om, at vi udtrykker os forskelligt, og med en vilje til at finde den udtryksform sammen med de mennesker, vi arbejder med her og nu, som virker.

Herudover er det klart, at der er mange elementer og påvirkningsmuligheder rent psykologisk når en sanger synger, og en lydtekniker trykker på knapper. En klar forventningsafstemning og et løfte til hinanden om at spørge, når der er noget man ikke forstår, kan derfor være afgørende for at nå et godt resultat af samarbejdet. I vores undervisningsforløb tager vi aktivt stilling til den kommunikation, der finder sted i de forskellige øvelser og i vores plenumrefleksion og kritik, og vi søger, som undervisere, hele tiden at udbygge forståelsen og perspektiverne.

Demonstration

Vi tager som udgangspunkt fat ved at demonstrere vores egen praksis for de studerende. Dette er ikke ment som en mesterlære i oprindelig forstand, men en slags nutidig "mesterlære 2.0" baseret på samarbejde, hvor vi tilbyder de studerende at få et indblik i hvordan netop vi tackler det at søge samarbejdet.

Vi lægger vægt på at formulere den tillid til og respekt for hinandens kunnen og dømmekraft, som vi har udviklet, men som har været et mantra i vores måde at samarbejde på fra første færd. Altså, vi forsøger at udtrykke, at vi hver især har valgt og fundet et supplement til os selv, som har givet os individuelt større råderum og tydelighed. At vi bevidst har arbejdet på tillid og tro.

Vi forsøger ved samme lejlighed at vise flere løsningsmodeller, og demonstrerer udkommet af de enkelte forsøg således, at de studerende får mulighed for at se så mange metoder som muligt ved samme lejlighed. Her opnår vi to ting: Dels at demonstrere, at det er muligt at være innovative sammen, og at netop disse to mennesker kan ende med en løsning, som ikke er "den gængse", og derigennem hente megen energi og identitet til vores (fælles) lyd.

Dels at kaste os selv ud på dybt vand, hvor vi ikke er sikre, og dermed viser vores sårbarhed. Vi er sårbare, men erfarne og dygtige - vi demonstrerer niveau, og det ser vi som meget centralt i denne "Mesterlære 2".

Vi inddrager de studerende i processen, og får dem løbende til at reflektere og spørge ind til ting, de undres over eller ikke forstår. For ikke udelukkende at ende i metode- og kommunikationsformer sørger vi for at sætte fokus på den musik, der kommer ud af det: Hvordan tjener det vi gør musikken? Dermed fjerner vi på en meget naturlig måde fokus fra os som undervisere/professionelle og over på noget, som er meget mere umiddelbart at forholde sig til som studerende: Kan jeg bruge den metode til noget i mit eget virke? Vi opstiller dermed ikke en færdig løsning, eller en standardiseret måde at løse et problem på, men vi tør vise os som ligeværdige kunstnere, som de kan spejle sig i og det gør, at de studerende autoriserer os som undervisere: vi viser dem metoder, som vi har erfaring for virker, og vi gør således reelt set det samme, som de studerende - bare med erfaring.

Projekterne

Når vi begynder et projekt med studerende, forsøger vi at være meget tydelige om, hvad vi forventer af de studerende, og hvad de studerende kan forvente at få ud af de forskellige projektet. Formålet med dette er at forventningsafstemme, så det er tydeligt hvilken del af de studerende kunstneriske praksis og/eller fagtekniske færdighed, der er i spil. I det følgende vil vi beskrive to projekter - Vokalprojektet og Koncertprojektet.

Vokalprojektet

Baggrunden for, at vi udviklede dette projekt var, at vi gerne ville tilbyde et læringsrum for de studerende, hvor vi netop fokuserede på det svære ved at indspille det, der for de fleste lyttere, er det absolut centrale omdrejningspunkt for et musikalsk værk: vokalen.

Da vokalen typisk er den centrale bærer af historien i musikken, er det måske endda også det sværeste at performe og optage. Samtidigt er der stor forskel på betegnelsen for, hvordan noget lyder, så at formulere et fælles sprog er virkelig vigtigt.

Projektet begynder med at vi diskuterer og lytter til forskellige indspilninger. Vores erfaring er, at de fleste lydteknikere tror, at den dyreste mikrofon, er den bedste til at optage vokal med, hvorimod sangere typisk ikke nødvendigvis har et forhold til eller konkret reflekteret erfaring med, hvordan de selv lyder. Her er et par eksempler på spørgsmål, vi stiller, der kan sige noget om oplevelsen af en vokal i musikken:

- Hvordan lyder den ?
- Hvilken stemning slår den an ?
- Hvad karakterisere klangen ?
- Hvad gør rumklang og andre effekter ved det vokale udtryk ?

For at kunne nuancere oplevelsen stiller vi også spørgsmål ind til det lyd- og stemmetekniske:

- hvilken mikrofon er brugt ?
- hvilket register er i brug?
- lyder det komprimeret ?
- hvor kraftigt er lydniveauet ved indspilningen ?

Ovenstående kan selvfølgelig bruges på alle typer af instrumenter, men vi mener det er særligt i vokalen, at der er brug for en forståelse af kontekst, kongruens og udtryk - specielt for de studerende at få erfaring med det. Når vi lytter på udgivet materiale sammen med de studerende, viser det sig ofte, at deres lytte-fokus -for de fleste studerende- i virkeligheden er på stemningen i udtrykket og i mindre grad på den tekniske perfektion.

Herefter går vi over til at vi, som undervisere demonstrerer forskellige teknikker til at indspille - vi indspiller, som sanger og lydtekniker, et vers og et omkvæd, laver tre takes og klipper det bedste sammen til et samlet take. I det åbne klasserum diskuterer vi med hinanden og reflekterer kritisk over både metode og resultat. Herefter kommer det, vi mener er afgørende for læringspotentialet: De har nu erfaring med at sætte ord på og bruge sproget til at beskrive deres lytteoplevelse, de har set professionelle (os) demonstrere metoder og nu skal de selv prøve det:

Vi stiller dem en lignende opgave de skal løse to og to i løbet af et par uger, der til sidst munder ud i en demonstration, hvor de viser, hvor de er kommet til, og hvor hele klassen igen reflekterer og stiller spørgsmål. Igen med størst fokus på den musik, der kommer ud.

Forløbet og opgaven ser således ud:

Forløbet af Vokalprojektet

DATO	UGEDAG	TIDSPUNKT	AKTIVITET	UNDERVISER TILSTEDE
09.09.14	tirsdag	14:00-17:00	Lytte, tale, diskutere	ja
09.09.14	tirsdag	17:00-23:55	prøve mikrofoner, prøve hovedtelefoner - hold 1+2+3	nej
16.09.14	tirsdag	10:00-17:00	indspilning og kompilering, hold 1+2	ja
23.09.14	tirsdag	16:00-23:55	prøve mikrofoner, prøve hovedtelefoner - hold 4+5	nej
30.09.14	tirsdag	09:00-16:00	indspilning kompilering - hold 3+4+5 + Opsamling	ja

Opgaven er:

Et hold består af en sanger og en lydtekniker. Hvert hold skal indspille tre takes på et medbragt track og de tre spor skal comp'es (kompileres/samles) til et færdigt vokalspor. I kan vælge mellem tre metoder

- at indspille uden hovedtelefoner / musik fra højttaler i indspilningsrummet
- at indspille med hovedtelefoner uden kompressor/effekter
- at indspille med hovedtelefoner med kompressor/effekter

En af de helt væsentlige pointer, der kommer ud af at de studerende selv prøver kræfter med at afsøge metoder i et samarbejde er, at de selv-eksponerer deres evner, formåen og

personlige kompetencer i lokalet, og vores erfaring er, at ord bliver mindre væsentlige, da det fælles rum med studerende og lærere, der på lige fod henholdsvis observerer og reflekterer automatisk giver den ønskede indsigt til, at de studerende lærer sig selv at kende - en fælles erkendelse af om de enkelte handlinger gør musikken bedre: *'The room is always always right'*.

Det andet af vores andre undervisningsprojekter som vi vil beskrive er Koncertprojektet, der har involveret Kandidatstuderende fra 2.årgang, Musik og Bachelorstuderende fra 3.årgang, Lydteknik. Undervisningsformatet og vores refleksioner over vores erfaringer vil blive beskrevet i det følgende.

Koncertprojektet

Da vi begyndte at arbejde på RMC, undrede det os begge, at studerende spillede så få koncerter for hinanden - det var på kanten til, at man som musik-studerende kunne gå igennem 4-5 års skolegang, inden man i undervisningssammenhæng fik mulighed for at få individuel feedback på en performance.

Vi besluttede at lave et format, der baserede sig på samarbejdet mellem en lydteknik-studerende og en musik-studerende. Vi fik etableret en scene i Kantinen med et mindre PA-anlæg og fik lavet nogle faste 'slots', som musikstuderende kunne melde sig til. Der var en vis modstand mod at træde op - mærkeligt nok, da vi begge mener, at det må være den mest naturlige ting at spille koncerter for hinanden som studerende på RMC. Det er klart at materialet og bandet skal være på plads, og Frokostkoncerterne kom efter et par sæsoner stille og roligt op at stå. Vores erfaring fra Frokostkoncerterne overførte vi på at udvikle RMC's Eksamenskoncerter, da de i vores øjne langt fra var på niveau med, hvordan forberedelse og afvikling af koncerter foregår uden for skolens rammer.

Koncertprojektet er en del af undervisningen i faget HI/VOC (Hovedinstrument/vokal), hvor musikstuderende udvikler en 40minutters koncert til deres endelig eksamenskoncert. Tidligere har forholdene for musikstuderende været 20 minutter til sceneskift efter 5 års skolegang, og så gik koncerten igang - man skulle kunne demonstrere kompetencer og

færdigheder på højeste niveau, og lydteknikstuderende har gået til eksamen, hvor bandet var tilstillet og aflønnet (!). Det var for os fuldstændigt oplagt at kombinere eksamenskoncerter for både bachelorer og kandidater på tværs af musik- og lydteknikstuderende.

Vores ønske var at optimere hver enkelt koncert, så de studerende har alle muligheder for at fremføre deres værker for publikum i de bedst mulige rammer, hvor lys, lyd og logistik omkring hver enkelt koncert, danner det optimale "lærred" for den studerendes mulighed for at formidle deres kunstneriske udtryk for et publikum - forhold, der giver musikken de bedste betingelser - for musikkens skyld.

Forud for koncertprøven har de studerende haft ca. 4-6 måneders forberedelse. De har lavet og nedskrevet en projektbeskrivelse, hvor deres ide for koncerten, udfordringer i tilblivelsen, mål og delmål og et bud på en arbejdsplan er formuleret. For langt de fleste betyder det, at de skriver nyt materiale, samler et band eller spiller med et eksisterende, hvor de indlægger nye udfordringer (udover nyt materiale). Mange har før deres koncert indspillet materialet og skal i forhold til en liveperformance, oversætte det indspillede til live-situationen.

Vores erfaring med dette projekt er, at det er afgørende at processen op til koncertafviklingerne er så virkelighedsnær som muligt. Vi etablerer et samarbejde mellem lydteknikeren og musikeren og giver dem nogle valgmuligheder, der tvinger dem til at tage stilling til kontekst og udtryk. Derudover skal der selvfølgelig laves det praktiske arbejde omkring sceneplaner, inputlister m.v., og de skal forholde sig til lysdesignet i form af en lille beskrivelse af deres ønsker for den overordnede stemning af koncerten. Disse informationer skal afleveres til en stagemanager, der sørger for at samle informationen.

En uge før selve koncerten afholdes en produktionsprøve på 3-4 timer (pr studerende) i den sal de skal spille i og med det udstyr, som skal bruges. Lyd og lys er sat op, og her er tid til både at lave en lydprøve, samt en gennemspilning af hele koncerten. Her møder de en lystechniker og aftaler detaljerne om selve koncerten. Lydteknikeren gemmer indstillingerne på en digital mixerpult, der så kan genkaldes til selve koncerten.

Vi har, som de studerendes vejledere til produktionsøveren haft en fantastisk mulighed for at give feedback på udtryk, valg af mikrofon, visuel opstilling, monitorforhold, koncertens dramaturgi m.v. Kommunikationen mellem de studerende bliver, på samme måde som i Vokalprojektet, uddybet og nuanceret med vores tilstedeværelse og denne læring for de studerende, mener vi har afgørende effekt på både eksamenskonzerten og på de studerendes faglige udgangspunkt ved koncerter efter endt uddannelse. Vi har ved koncerter på bl.a. Spot Festival 2015 konstateret, at tidligere studerende anvender teknikker og metoder, som de lærte i forbindelse med Koncertprojektet.

Kick Off

Hele forløbet indledes med 3 projektdage, ca. 6 måneder før koncerterne afvikles. Deltagerne her er lydteknik- og musikstuderende, der skal spille en koncert i forbindelse med juni måneds eksamener. De tre dage består af en masse information og inspirationsforedrag.

- De møder en lærer fra skolen, der fortæller både om deadlines for aflevering af projektplaner, ønsker til koncertsal m.v. og om intentionen bag Koncertprojektet, hvor de får at vide, at samarbejdet mellem lydteknik- og musikuddannelserne er et vigtigt omdrejningspunkt for den succésfulde præstation både i og udenfor skolen.
- De møder en scenekunstner med stor erfaring og med klare holdninger til det at performe for et publikum og med ideer, der rækker ud over en standard koncert som vi alle kender den.
- De møder en produktion- og stagemanager, der fortæller om afvikling af koncerter på f.eks store festivaler, og hvordan den person oplever det optimale samarbejde imellem kunster, lyd, teknik og afviklere, og hvordan den indledende planlægning af produktionsprøver, sceneplaner, scenskift på dagen foregår.
- De møder en booker fra et stort spillested eller en festival, som fortæller sit syn på at "booke" solister/orkestre og fortælle lidt om, hvad vedkommende lægger vægt på i

denne udvælgelse og evt. giver sit syn på, hvordan koncertformen kan innoveres og optimeres.

- De møder en erfaren lydtekniker, som vil fokusere på samarbejdet imellem kunstneren på scenen og lyden udaftil. Her vil være fokus på hvordan kommunikation kan foregå, planlægning, fælles inspiration, lyddesign samt nogle af de muligheder der findes for lydmæssigt at gøre en koncert enestående.

Vi samler op i plenum reflekterer over det oplevede. Strukturen på de tre dage ser således ud:

Dato	tid	indhold	Gæst
Onsdag d. 10.12.14	10:00- 12:00	Inspiration til Koncertprojektet	Peter A.G.Nielsen, musiker
	12:30- 14:30	Gennemgang af projektforsløb samt rammer/venues	Morten Büchert / Hanne Boel
Torsdag d.11.12.14	10:00- 12:00	Oplæg om koncerten set fra en "musikbookers" vinkel	Bjarke Svendsen, Jazzhouse
	12:30- 14:30	Koncerten som kunstnerisk ramme fra en musiker vinkel	Søren Kjærgaard, musiker
Fredag d.12.12.14	10:00- 12:00	Oplæg om koncertprojektet fra lydteknikerens vinkel	Mads Nørgaard, Lydtekniker
	12:30- 13:30	Oplæg om afvikling af koncerter og de praktiske rammer	Troels Holdt, Stagemanager
	13:30- 15:30	Opsamling og afrunding	

Efter denne kick-off har vi de sidste to år udviklet et 'Minikoncertprojekt', da vores erfaring er, at det er langt mere givende for de studerende at få feedback FØR eksamen, så de studerende forventninger og tanker om dem selv og deres kunst kan få et 'realitetscheck'.

Minikoncertprojekt

Fire musikstuderende arbejder sammen med fire lydteknikstuderende om at gennemføre et minikoncertprojekt umiddelbart efter de tre projektdage om Koncertprojektet. Formålet er, at de øver sig på at kommunikere om performance, lyddesign, afvikling m.v. Hvert hold, der består af en musiker og en lydtekniker, får 3 timers produktionsprøve i en koncertsal, og de spiller dagen efter en koncert på 20 minutter.

Da det er en prøve på Koncertprojektet med formålet om at demonstrere selve forløbet, nedskaleres vi det til et mindre antal studerende, og da det blot drejer sig om to hele dage,

beder vi samtlige studerende fra de dimitterende årgange på BaMus M, KaMus MP og BaMus LT om at overvære både produktionsprøvere og koncerter plus feedback ,og vi håber derved, at den viden, indsigt og erfaring som de 4 hold opnår med Minikoncertprojektet spredes til alle studerende.

Vi er tilstede ved produktionsprøverne i lighed med de senere prøver til de egentlige eksamenskoncerter. Ved Minikoncertprojektet lægger vi vægt på at undervise åbent, som en masterclass, således at alle tilhørere kan forstå, hvad der foregår og inspireres heraf. Vi begynder som regel med at de studerende kort forklarer deres intention omkring prøveforløb, musikalsk/kunstnerisk udtryk og lyddesign, og herefter lader vi de studerende styre processen selv og bryder ind, hvis vi ser der er noget vi kan lære dem i at forbedre processen. Ved denne lejlighed er vores største fokus de studerendes indbyrdes kommunikation, men vi giver efterfølgende feedback på det meste i processen: vi snakker med de studerende om al kommunikation på scenen imellem musikere og imellem scene og lydteknik, samt inddrager salen i denne feedback, besvarer evt spørgsmål m.v.

Til koncerterne næste dag inviterer vi tre eksterne personer fra meget forskellige dele af musiklivet til at høre koncerterne, og efter hver koncert fortælle hvad de oplevede, og hvordan de forholder sig til det, de hørte og så. Vi beder dem om ikke at være dommere, men velreflekterede publikummer, som dermed kan vise de studerende, hvor forskelligt publikum opfatter det, de ser og hører.

Refleksion og feedback sker i plenum, og vi beder tilhørerne (studerende) være deltagende. Hver feedbackseance, der foregår umiddelbart efter koncerterne, indledes med at holdet (en musik- og en lydteknikstuderende) kort fortæller om deres intention, og om deres umiddelbare oplevelse af deres koncert. Dette gør vi for, at den feedback og debat forholder sig til de studerendes intention- mere end den enkelte lytters egen subjektive fornemmelse og holdning.

Minikoncertprojektet har vist sig, at have stor betydning for de studerende, der deltager i dem og grund hertil er nok meget simpel: De får ærlig og subjektiv feedback af reelle beslutningstagere i den danske musikbranche og i nogle omgivelser, der er så tæt på virkeligheden som muligt. Det betyder, at de 6 måneder før deres eksamenskoncert kan tage

temperaturen på deres faglige og kunstneriske ståsted og ikke *kun* modtage kritik og feedback, når de modtager en karakter og en udtalelse for deres præstation til eksamen på vej ud i arbejdsmarkedet.

Efter Koncertprojektet's kick-off og efter afviklingen af Minikoncertprojektet skal musikstuderende aflevere en beskrivelse af deres Koncertprojektog de skal vælge hvilken koncertsal deres eksamen skal foregå.

Den praktiske produktion

De musikstuderende skal vælge den koncertsal, de vil eksamineres i, og der er tre muligheder: Koncertsalen, som er en flot lidt prætentios sal, med høj scene og højt til loftet, Akvariet, som er en mere uformel sal, med lav scene og en "klubbet" stemning samt A 118, hvor scenen er i niveau med publikum og kan beskrives som en intimszene. Når alle har afleveret en prioriteret rækkefølge af de tre sale, nedsætter vi på skolen et udvalg bestående af en lydtekniklærer, en musikleærer, eksamenskoordinatoren og tre-fire studerende. Her laves den endelige fordeling af koncertsale fordelt på koncertdatoer med evt. særlige hensyn til ønsker om samarbejde og medvirken ved hinandens koncerter.

Vi kobler den musikstuderende, der skal til koncertprøve med en lydteknikstuderende på så tidligt et tidspunkt i processen, at de to har mulighed for at inspirere hinanden, lære hinanden at kende og sammen undersøge alle muligheder de har, for at skabe en unik koncert. For den lydteknikstuderendes vedkommende er det en 'tilstillet koncert', hvor de ikke har ansvaret for det kunstneriske indhold forstået som musikere og materiale, men bliver bedømt på deres evne til at formidle og forstærke det kunstneriske udtryk fra musikerne på scenen. Det gør naturligvis, at samarbejdet ligner den typisk forekomne samarbejdssituation fra den danske musikbranche.

Selve produktionen af koncerterne er i de seneste par år blevet udvidet til også at omhandle en stagemanager, der sørger for aftaler omkring tekniske detaljer er på plads og bliver fulgt op på, og en teknisk standard, der er på niveau med et dansk spillested ,både hvad angår lyd og lys. Koncerterne bliver nu afviklet på professionelt niveau.

Opsamling, konklusion og perspektivering

Vi går ud fra at den bedste måde at lære sig selv at kende på som udøvende kunstner, er ved at udføre sin kunst i praksis og derefter høre, hvordan det bliver opfattet af forskellige publikummer som i vores projekters tilfælde er medstuderende og fagfolk. Ved at prøve dette mange gange får den studerende mulighed for langsomt at konkludere og kuratere sig selv, i stedet for at få kritik fra fastlåste positioner få gange af få fagpersoner. Ved vores endelige eksaminer er det netop få fagfolk, der i sidste ende bedømmer den enkelte eksamen.

Vi tror på, at vi ved fortløbende igennem studiet at udsætte vore studerende for denne åbne, plenumbaserede feedback, kan ruste dem til dels at forstå og forholde sig til kritik i det hele taget, men især til at kunne aflæse hvilken holdning til kunst og musik, der ligger bag den kritik de får, samt bruge kritik positivt til egen udvikling resten af livet.

Det er vores erfaring, at de studerende er i stand til at modtage selv temmelig konkret kritik, når de får det fra forskellige mennesker formuleret meget varieret. Styrken ligger netop i, at kritikken er ærlig og fra forskellige positioner. Vi hjælper dermed også den studerende til at forstå det ansvar de har overfor sig selv - at ansvaret for deres egen udvikling er placeret hos dem som studerende, og ikke er skolens ansvar. Dette er meget centralt med henblik på de studerendes motivation for at gå i skole: motivationen må og skal placeres hos dem i *deres* eget overordnede projekt med *deres* kunst.

Som disse forskellige samarbejdsprojekter imellem os er skredet frem og især på dette tidspunkt, hvor det er langt tid siden det første projekt blev planlagt, er det tydeligt for os, at vi ser to vigtige faktorer i forholdet til at undervise nogen til at udvikle sig, at forbedre sig, at lære sig selv at kende. Den ene er at undervise praksisnært, forstået som at man som lærer får mulighed til at forholde sig til den studerende ,når der er "noget på spil" og ikke i al hemmelighed bag dobbelte døre, hvor den studerende af helt naturlige årsager kan undskylde sig med at situationen ikke er helt ægte, at det er tidlig morgen osv osv. At der ofte hermed er andre medstuderende tilstede under hele forløbet, gør det så godt, fordi det ikke kan lade sig gøre at gå ud af det lille hemmelige rum og glemme alt, der blev sagt og gjort. Ordene bliver hængende.

Den anden meget væsentlige faktor er at undervise flere lærere sammen. Vi underviser i en kunstart, der er yderst foranderlig og dynamisk. Hvad der var "det nye" i går, er noget andet i dag. Som lærere bliver vi udfordret i forhold til at "følge med tiden", og da vores grundindstilling altid er, at en studerende optaget på RMC er kunstner allerede ved studiestart, og at vi er som lærere blot er mere erfarne kunstnere, så er vi ofte i en situation, hvor vi ikke er fuldstændig opdateret på det, den studerende har af visioner eller vi står i en situation, hvor den studerende har en intention eller vision, som vi måske selv har afprøvet med dårligt resultat eller den studerende har en idé, der i vore ører kan lyde umulig, hvad gør vi så?

Vi tænker at måske er det netop dette menneske, der står foran os som vil være i stand til "det umulige", eller måske har tiderne ændret sig således, at det kan lade sig gøre. I disse situationer er det en gave at være flere lærere sammen. Vi dækker tilsammen et meget større område, vi kan bruge vores spidskompetencer meget bedre, ja vi kan optimere hinandens spidskompetencer og dermed skabe et inspirerende miljø for både studerende og os selv. Man kan næsten sige at undervisning sammen med andre lærere rummer et stærkt element af kompetenceudvikling og ihvertfald er med til at sam-konstruere historien om, hvad RMC er for en uddannelses- og kulturinstitution, og det har betydning for både studerende og undervisere.

Vi har samtidigt erfaret, at det er en kæmpe styrke at komme fra to meget forskellige fagfelter, der har brug for hinanden. Det har givet os unikke muligheder for at blive klogere på hinandens felt og dermed udvikle meget større forståelse for helheden. Som inspiration til fremtiden, såvel som forståelse af musikhistorien bag os. De studerende har oplevet, at der er "god plads" til dem imellem os som lærere, at vi dækker meget bredt musikalsk, kunstnerisk, teknisk og menneskeligt, og vi konkluderer at det skaber en større tryghed blandt de studerende i undervisningen.

Med vores tilgang til undervisningen som praksisnær ser det ud til, at de studerende definerer sig selv mindre ud fra en fag-traditionel rolle og mere som en samarbejdspartner - måske er vi alle netop samarbejdspartnere, og erkendelsen af styrken ved at *insistere* på at det er et samarbejde er det, der definerer denne undervisningsform og noget, som på en eller anden måde virker afvæbnende, så alle ikke skal kunne alt - ikke mindst med henvisning til hvordan

musikbranchen i en generel bevægelse er på vej henimod en opfattelse af musikeren/sangeren eller lydteknikeren og produceren, som et renæssance-menneske, der mestrer alle dele af en kunstnerisk produktion til perfektion.

Måske kan den kunstneriske åbenhed, som vi understreger i undervisningen forandre blikket på selve kunstneren. Definitionen er i vores øjne gået fra en håndværksmæssig profil over til et slags omvandrende, nærmest guddommeligt geni (eller andre konstruktioner af virkeligheden) til en noget mere pragmatisk forståelse af kunstneren.

Fordi vi tænker praksisnært, bliver undervisningen båret af den studerendes individuelle personlighed, og det er måske i virkeligheden udvikling af personlige kompetencer fremfor andre kompetencer, der er det centrale og hele udgangspunktet for kunsten.

Vi er begyndt på denne form for undervisning ud fra en grundtanke om noget, man kunne kalde *det naturlige samarbejde*, og vi udvikler videre på temaer og samarbejder, der bygger på denne tankegang (det helt naturlige). Specielt for vores arbejde på RMC vil vores erfaring og tanker fra denne form for tværfaglig og tværkunstnerisk undervisning, være en grundtone i udviklingen af uddannelserne.